Ålands landskapsregering

Dokumentnamn
YTTRANDE

Brevnr
107 S2

Ärendenr
ÅLR 2021/8606

Datum
18.10.2021

Hänvisning
Riksdagens lagutskotts begäran om sakkunnigyttrande 8.10.2021

Kontaktperson
Specialsakkunnig Fredrik Rönnlund
tel. +358 (0)18 25000 (växel)
fredrik.ronnlund@regeringen.ax

Riksdagens lagutskott
FI-00102 RIKSDAGEN

LaV@eduskunta.fi

Ärende

Sakkunnigyttrande till riksdagens lagutskott

Landskapsregeringen beslöt att lämna följande yttrande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till föräldraskapslag och till lagar som har samband med den.

Landskapsregeringen har i utlåtanden om justitieministeriets utkast på regeringsproposition med förslag till föräldraskapslag och om en kompletterande del till den (beslut S221E18 och S221E29) konstaterat att avsaknaden av propositionsutkast i sin helhet på svenska medfört att landskapsregeringen svårligen kunnat bilda sig en heltäckande uppfattning och ge alla för Åland eventuella relevanta synpunkter. Utlåtandetiden för den slutliga och fullständiga regeringspropositionen på svenska har således varit mycket kort, varför landskapsregeringen i detta utlåtande lyfter endast de frågor som varit möjliga att uppmärksamma inom den tid som givits.

Propositionen beskriver avsikten att i samband med att föräldraskapslagen träder i kraft göra dokumenttrafiken till myndigheten för digitalisering och befolkningsdata delvis elektronisk (elektronisk överföring av förhandserkännanden) undantaget Åland där ett system baserat på fysiska blanketter fortsätter i alla fall inledningsvis. Förslag som hänför sig till statens verkställighet av lagen, får inte riskera en mindre effektiv eller informationssäker verkställighet av föräldraskapslagstiftningen på Åland än i riket eller riskera att leda till andra negativa konsekvenser.

Med beaktande av 36 och 38 § självstyrelselagen (ÅFS 1991:71) för Åland som stadgar att Åland är enspråkigt svenskt, att ämbetsspråket i stats-, landskaps- och kommunalförvaltningen är svenska samt att skriftväxlingsspråket mellan landskapets och statens myndigheter är svenska, önskar landskapsregeringen uppmärksamma följande:

- Det måste vid varje tidpunkt säkerställas att blanketter för förhandserkännanden, liksom övriga blanketter som lagstiftningen förutsätter, finns tillgängliga i aktuella versioner på svenska.
- Information och utbildning om den nya föräldraskapslagstiftningen behöver tillhandahållas även på svenska.

I landskapsregeringens utlåtande till justitieministeriet (S221E18) konstaterar landskapsregeringen följande om behörighetsfördelning och organisering av social- och hälsovården:

> *"Enligt självstyrelselagens 27 § 1 mom. 7 punkten har riket lagstiftningsbehörighet ifråga om äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning samt adoption. Enligt självstyrelselagens 18 § 1 mom. 12 punkt utgör hälso- och sjukvård, landskapets lagstiftningsbehörighet, med de undantag som stadgas i 27 § 24, 29 och 30 punkten. Enligt självstyrelselagens 18 § 1 mom. 13 punkt utgör socialvård, landskapets behörighet. Landskapslagstiftningen fastställer att den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet ordnas av landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) medan socialvården ordnas av Ålands kommuner. Till den del det rör socialvårdens uppgifter i samband med utredande och fastställande av faderskap, handhas dessa av kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst k.f. (KST). Faderskapslagen har tolkats, så att Ålands hälso- och sjukvård handhar de uppgifter som i riket ankommer på kommunernas rådgivningsbyråer för mödravård enligt ifrågavarande lag och som rör erkännande av faderskap före barnets födelse. Moderskapslagen (FFS 253/2018) kan tolkas på motsvarande sätt."*

Gällande det att den föreslagna lagstiftningen ska tillämpas på välfärdsområden i riket, även med beaktande av förslaget på föräldraskapslags 8 § 4 mom., i vilken står att *"Vad som i denna paragraf och i 19, 22 och 66 § föreskrivs om välfärdsområden tillämpas på Åland på kommunerna i landskapet Åland."*: Beträffande möjligheten att påföra de åländska kommunerna och landskapsmyndigheter uppgifter som i riket handhas av välfärdsområdena har landskapsregeringen, i sakkunnigyttranden till riksdagens social- och hälsovårdsutskott och riksdagens förvaltningsutskott angående *regeringens proposition RP 56/2021 rd till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagstiftningen om social- och hälsovården och räddningsväsendet samt av vissa andra lagar med anledning av lagstiftningen om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet*, framfört att detta förutsätter att självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1994) ändras (**se bilaga 1 och 2).** Gällande rättsprincip innebär att riket inte inom sin lagstiftningsbehörighet kan påföra åländska kommuner andra uppgifter än sådana som också påförs rikets kommuner.
I rikets lagstiftning kan inte heller en landskapsmyndighet (i detta fall myndigheten Ålands hälso- och sjukvård) påföras uppgifter. Till denna del har landskapsregeringen

föreslagit att Statens ämbetsverk på Åland i stället kan utpekas varefter uppgifterna med stöd av en överenskommelseförordning kan påföras Ålands hälso- och sjukvård redan enligt nu gällande system med stöd av 32 § självstyrelselagen. Regeringspropositionen med förslag till föräldraskapslag och till lagar som har samband med den, beaktar inte det ovan nämnda.

Minister Annette Holmberg-Jansson

Specialsakkunnig Fredrik Rönnlund

BILAGOR

Bilaga 1: Sakkunnigyttrande till riksdagens social- och hälsovårdsutskott gällande regeringens proposition RP 56/2021 rd, 11.5.2021

Bilaga 2: Sakkunnigutlåtande till riksdagens förvaltningsutskott gällande regeringens proposition RP 56/2021 rd, 23.9.2021